

PROSPECȚII TEORETICE ASUPRA EFECTELOR NEGATIVE ALE PROCESULUI DE SEGREGARE URBANĂ

Viorel MIONEL

Viorel MIONEL

Asistent univ. drd., Catedra de Istoria Economiei și Geografie,
Facultatea de Relații Economice Internaționale, Academia
de Studii Economice, București, România

Tel.: 004-021-319.1900

E-mail: viorel.mionel@rei.ase.ro

Theoretical Inquiries Regarding the Negative Effects of the Urban Segregation Process

Abstract

Inquiries made on the effects of segregation bring to the attention of readers and, implicitly, to the authorities and urban management, the most important results of the manifestation of segregation in urban environment. This second side of urban segregation, and also the first functional and aesthetic importance for the cities in general, is based on: quality housing and neighborhoods (the optimal housing stock and housing as a mechanism for reproducing social disadvantages and shortcomings), social opportunities (educational and employment), emergence and strengthening of social class, delinquent behavior and ghettoization of urban culture, manipulation of electoral behavior etc. Of utmost importance for the present study are the connections between segregation, waste occurrence and concentration in some urban areas, and also the health of people in urban areas neglected by the authorities.

Key words: segregation, quality housing, social opportunities, delinquent behavior, electoral manipulation, health, urban waste.

Revista Transilvană
de Științe Administrative
1 (28)/2011, pp. 100-120

1. Introducere

Scindarea sau segregarea socială din mediul urban este un proces social și geografic în permanentă mișcare. Aceasta atinge, prin modul său de evoluție, aproape fără excepție toate spațiile urbane mari. De aceea, autoritățile publice urbane ar trebui să cunoască modul de manifestare al acesteia și, poate chiar mai mult decât atât, să cunoască și să poată apoi intui efectele ce rezultă în urma producerii ei. Un prim pas în înțelegerea segregării și al efectelor negative ale acesteia îl reprezintă familiarizarea decidenților urbani cu procesul de segregare din mediul urban. Acesta funcționează având în fundament două dimensiuni urbane intim legate între ele. Segregarea urbană îmbracă atât forme sociale, cât și forme spațiale sau geografice.

Segregarea socială presupune scindarea populației urbane în funcție de potențialul financiar al locuitorilor sau inegalitatea veniturilor, de etnie, de rasă, de religie sau de modul în care indivizii pot avea acces la educație. Prin urmare apar mai multe forme sociale de manifestare: segregare socio-economică, segregare etnică, segregare rasială, segregare confesională și segregare educațională. Desigur, este foarte greu să întâlnești într-un singur spațiu urban toate aceste forme de manifestare deodată, iar pe de altă parte acest lucru nu este de dorit. Însă, fiecare în parte, reprezintă, mai mult sau mai puțin, o problemă urbană pentru mediul în care apare. Dar, cele mai importante forme de manifestare, atât la nivel mondial, cât și local, sunt: segregarea socio-economică, segregarea etnică și cea rasială. Ultima formă este mai puțin activă în orașele din România comparativ cu primele două.

De pildă, în București – considerând ca spațiu de exemplificare capitala deoarece este cel mai mare oraș al țării și unde apar cele mai multe spații segregate la nivel urban din România – segregarea socio-economică a generat câteva areale urbane clar delimitate spațial și care se dosebesc net de restul orașului. Alături de vechile zone autosegregate care se manifestă în limitele acelorși areale de mai bine de un secol precum: Primăverii, Aviației, Cotroceni etc., acumularea capitalurilor economice la nivel familial a individualizat după revoluție spații noi: Pipera, Prelungirea Ghencea și altele. La polul opus, sectorul 5 pare a fi cel mai sărac areal administrativ în care concentrarea sărăciei a creat adevărate ghetouri în care converg două forme sociale de segregare: socio-economică și etnică (întrucât populația majoritară este de etnie romă). Zăbrăuți, Iacob Andrei și Amurgului sunt doar trei ghetouri bucureștene, care concentrează în cartierele Ferentari și Rahova cele mai defavorizate categorii sociale din punct de vedere social din capitală. Lipsa banilor s-a răsfânt și asupra locuirii. Ghetourile mai sus amintite au grave probleme în ceea ce privește utilitățile publice. Lipsa alimentării cu gaz metan, a apei calde, a contractelor de salubritate sau, în unele cazuri, a alimentării cu energie electrică și termoficare, fac viața și locuirea un calvar pentru rezidenți. Segregarea socială cauzată de lipsa veniturilor de data aceasta, este cea de-a doua fațetă a segregării socio-economice.

Iată cum, un proces care în urmă cu aproape douăzeci de ani nu părea să pună probleme autorităților locale, apare astăzi ca o sincopă urbană ce necesită o aprofundare stringentă pentru măsuri coerente. Și, cum altfel se poate face acest lucru, dacă nu prin cunoașterea procesului în sine și a efectelor nedorite ale acestuia?

Vizual, dimensiunea socială a segregării urbane se transpune, fie într-un mediu select (cartiere bogate), fie într-un mediu degradat (cartiere sărace, ghetouri etc.) sau cu o anumită amprentă culturală datorată modului de trai. Iar aici ne putem întreba cum va arăta capitala României peste un sfert de secol în privința spațializării etniilor, în condițiile în care românii sunt în plină expansiune și din ce în ce mai săraci și lipsiți de educație, iar chinezii continuă să sosească și să se stabilească în estul orașului? Cu alte cuvinte, manifestarea segregării sociale generează prin concentrare sau polarizare spațială, un anumit mod de trai ce se răsfrânge asupra spațiului, adică o segregare geografică (cartiere bogate și cartiere sărace, uneori ghetouri).

Caracteristic spațiului urban este și procesul economic, permanent restructurat de pârgھیile economiei globale care aduc la fel de des șomaj, locuri de muncă ce necesită o slabă calificare sau necalificați, pe cât de des solicită persoane cu înaltă calificare. Rezultatul restructurării este dat de accentuarea polarizării sociale. Crește proporția proprietarilor slab calificați sau cu venituri scăzute, concomitent cu creșterea persoanelor cu înaltă calificare sau numărul proprietarilor cu venituri mari, rezultând includerea unei părți a societății și excluderea celeilalte (Mustered și Ostendorf, 1998, p. 2). Cu alte cuvinte, inegalitatea veniturilor, creează grupuri sociale cu particularități economice similare, ce ocupă spații similare și produc circuite economice specifice nivelului lor economic. Grupurile bogate își exercită controlul asupra întregii economii urbane, fie ca proprietari fie ca intermediari. La nivel urban apar astfel două situații economice. Pe de o parte bogații se concentrează în anumite spații și beneficiază de servicii abundente și diversificate, iar pe de altă parte, comunitățile sărace sunt constrânse de nivelul veniturilor să se rezume doar la anumite bunuri și servicii.

Procesul de segregare se manifestă aproape identic în orașele din Occident și în România. De aceea, noțiunile teoretice și cazurile practice prezentate în literatura de specialitate pot fi utile prin extrapolare în analiza cazurilor naționale. Chiar dacă moștenirea comunistă și-a pus puternic amprenta asupra societății urbane (prin încercarea de uniformizare socială), după revoluție posibilitățile financiare din ce în ce mai variate și diversificate s-au răsfrânt și asupra evoluției urbane. Categoriile sociale potente financiar au căutat, fie să ocupe cele mai „selecte” locații din orașe, fie să migreze – în căutarea liniștii sau a atmosferei „de țară” – către periferia orașelor unde au format comunități bine încheiate, atât social, cât și spațial. Concomitent, cei mai săraci au fost marginalizați, fiind nevoiți să trăiască în cartiere precare unde au dat naștere unor ghetouri. Problema segregării este în creștere și datorită accentuării polarizării grupurilor sociale: bogați, săraci, romi, chinezi (în cazul capitalei) etc.

În fapt, analiza de față aduce laolaltă – atât din literatura internațională, cât și din cea națională – elementele teoretice și practice cu privire la cele mai importante efecte ale segregării urbane. În altă ordine de idei, articolul supune atenției cele mai importante efectele întâlnite în cazurile orașelor în general. După cum se poate constata, multe dintre ele sunt efecte negative ce încetinesc de fapt progresul orașelor în general, și al societății în particular.

2. Problemele orașelor: provocări indirecte ale administrației urbane

Din punct de vedere geografic, amprente pe care le imprimă efectele multiple ale segregării asupra spațiului urban se înscriu, de cele mai multe ori, într-un complex și amplu proces de evoluție temporală. Cel mai adesea, pe termen scurt și mediu impactul geografic asupra peisajului urban este de nedorit, însă pe termen lung și foarte lung, grație extinderii teritoriale urbane și a tehnologiei, impactul vizual și structural-funcțional al orașului se reduce, devenind, de ce nu (!), chiar parte esențială a patrimoniului istoric urban. Această evoluție urbană este posibilă dacă avem în vedere că aproape toate marile orașe de astăzi, care se bucură de un caracter uman cosmopolit, au luat naștere prin coagularea, la un moment dat, a intereselor grupurilor socio-spațiale care inițial ocupau spații distincte în interiorul, ori în exteriorul orașelor. Astfel, din cele mai vechi timpuri și până astăzi orașele au evoluat și s-au dezvoltat încorporând spațiile periferice – care cândva erau separate fizic de restul orașelor (cetăților), datorită disprețului, discriminării și segregării practicate de cei care locuiau în interiorul lor față de săracii din afară ori de la periferie –, ulterior devenind părți integrante ale orașelor sau chiar părți importante ale centrului urban contemporan al acestora. Segregarea este astfel un proces aproape natural în ceea ce înseamnă evoluția spațială a orașelor, înscriindu-se de pildă în ceea ce numim astăzi ecologie urbană. Iată de ce pe termen lung și foarte lung segregarea și efectele ei urbane capătă un caracter „pozitiv”¹.

Orașul, privit în ansamblu său, evocă foarte multe astfel de efecte „pozitive” (pe termen lung și foarte lung), dar și negative (pe termen scurt și mediu, uneori chiar și lung). Pornind de la această ultimă secțiune a frazei anterioare se poate analiza impactul imediat pe care segregarea urbană îl are asupra spațiilor urbane și managementului urban.

1 Termenul utilizat poate părea nepotrivit, însă, dacă avem în vedere cazul anumitor grupuri etnice segregate în anumite perioade istorice ca urmare a disprețului pe care îl provocau populației majoritare și care odată cu trecerea timpului și-au pus amprenta asupra arhitecturii și a toponimiei spațiului în care s-au stabilit, vom observa că există și o dimensiune benefică a separatismului social. Un exemplu mai concret este cel al armenilor din București care multă vreme au trăit izolați de oraș deoarece erau considerați paria. Vintilă Mihăilescu chiar afirmă că „Doar armenii – după o lungă ședere, însă, în București, întâi cu totul izolați – au început (...) să se asimileze (...) Armenii (...) au venit din secolul al XVII-lea în București. Din cauza prejudecăților (discriminării – n.a.) localnicilor, au trebuit să se așeze întâi dincolo de marginea orașului (unde-i azi Strada Armenească și biserica lor nouă, ridicată în locul celei vechi, cu turla de scânduri). Orașul întinzându-se, a cuprins – încă din secolul al XVIII-lea – mahalaua armenească în el” (Mihăilescu, 2003, pp. 40-43). Astăzi, arealul cândva segregat al armenilor evocă prin toponimia locului, împreună cu biserica Armenească, un spațiu încărcat de istorie ce se înscrie lesne în patrimoniul cultural al orașului, în zona sa centrală.

Tabelul 1: Principalele efecte și particularități ale procesului de segregare

<i>Efecte</i>	<i>Particularități</i>
1. Calitatea locuirii și a cartierelor	- lipsa stocului optim de locuințe; - locuirea este un mecanism de reproducere a inegalităților și neajunsurilor sociale.
2. Oportunitatea socială	- oportunitatea educațională și rezultatele școlare; - impactul asupra oportunităților de angajare.
3. Comportamentul electoral	- preferințe pentru partidele minorității din care alegătorul face parte; - manipulare electorală.
4. Clase sociale	- statutul de membru al unei clase sociale trebuie realizat; - sunt bazate pe raționamente economice; - reprezintă un sistem impersonal de indivizi, fără originalitate.
5. Delincvență	- indolența față de muncă; - criminalitate familială, inclusiv părinți condamnați sau frați delincvenți.
6. Cultura străzii	- <i>ghetoizarea culturii</i> urbane.
7. Deșeurile și poluarea mediului urban	- poluare atmosferică (praf, emisii chimice); - poluare fonică (zgomot); - degradarea infrastructurii tehnico-edilitare. - gunoiul și alterarea resturilor alimentare; - alterarea surselor de alimentare cu apă; - apariția vectorilor care facilitează apariția bolilor.
8. Starea de sănătate	- alimentație foarte săracă și nesănătoasă (bazată adesea pe puține calorii); - stresul cotidian; - alcoolul și fumatul excesiv, consumul de droguri; - educație sanitară deficitară și servicii sanitare defectuoase.

Ei bine, prin prisma aserțiunilor de mai sus, unul dintre efectele nedorite, imediate, ale segregării urbane se reflectă asupra oportunității sociale, atât în ceea ce privește oportunitatea de angajare care are foarte mult de suferit, cât și asupra oportunităților educaționale și a efectelor asupra rezultatelor școlare ale copiilor. Tot ca urmare a impactului negativ provocat de inegalitatea veniturilor, lipsa locurilor de muncă, distanțelor sociale și sărăciei, comportamentul electoral are foarte mult de suferit. Este mai mult decât cunoscut faptul că arealele/spațiile ocupate de săraci sunt cel mai ușor de manipulat din punct de vedere electoral. În București, de exemplu, câștigarea voturilor prin diferite cadouri electorale este arhicunoscută în cartierele ocupate de romi, precum Rahova (arealul din jurul pieței omonime), Ferentari, anumite spații din Giulești și multe altele.

Adesea, efectele nedorite ale segregării asupra managementului urban se transpun într-o hartă mentală întipărită în mod stereotipic în memoria locuitorilor. Harta mentală a spațiilor repulsive, ori în anumite cazuri extrem de opulente, poate suferi modificări prin apariția ori dispariția anumitor areale. Cartierele rău famate unde clasele sociale sărace, delincvența, traficul de droguri și criminalitatea creează o stare de repulsie comunității urbane dominante, mai sunt caracterizate și de apariția unei culturi distincte în cadrul orașului, așa-numita ghetoizare a culturii. Pe de altă

parte un efect nedorit este dat și de lipsa educației, astfel încât, în cartierele sau în arealele urbane sărace, gunoiul sau poluarea urbană de orice fel vine să urâțească, să degradeze și, adesea, să deterioreze starea de sănătate a locuitorilor.

3. Calitatea locuirii și a cartierelor

Îngrijorarea crescândă în legătură cu viitorul orașelor și pentru avuția locuitorilor – stimulate de tendințele urbanismului – precum și creșterea constantă a numărului de orașe, concomitent cu deteriorarea numeroaselor medii urbane, a îndreptat atenția cercetătorilor către problematica locuirii în oraș. Punctul central al acestei îngrijorări este dat de relația dintre populație și mediul lor urban de zi cu zi sau spațiul de viață. Înțelegerea naturii relației om-mediu reprezintă, așadar, chintesența acestei probleme geografice. Astfel, în contextul mediului construit (precum este cel urban), această relație poate fi interpretată drept o îngrijorare cu un grad sporit de congruență sau disonanță între locuitori și vecinătățile lor urbane, sau măsura în care orașul satisface nevoile și cererile psihice și fizice ale locuitorilor săi (Pacione, 2009, p. 396).

Încă de la început merită făcută precizarea că cea mai mare parte a efectelor negative care apar sub acțiunea directă a sărăciei în primul caz și a segregării în cel de-al doilea, formează un cerc vicios al dezavantajelor sociale. Cauzele și efectele sunt astfel dezvoltate în permanență de acest ciclu al dezavantajelor, fără a se face o delimitare clară și concisă a punctului până la care acționează o cauză și de unde începe efectul acesteia. Prin urmare diferențierea strictă a binomului cauză/efect în cazul segregării urbane este extrem de dificilă. Cele două componente ale procesului geografic sunt reactivate și reinventate de circuitul dezavantajelor. Calitatea locuirii și a cartierelor este dată de statutul social al rezidenților. Prin urmare cauza este inegalitatea veniturilor – considerând aici atât arealele celor săraci cât și pe cele ale claselor avute – iar efectul se răsfrânge asupra locuibilității urbane (urban liveability)².

Răsfrângerea efectelor provocate de varietatea formelor de segregare urbană asupra cartierelor și a calității de locuire, îmbracă cel puțin două forme majore. Pe de o parte peisajul cartierelor segregate sau al unor areale urbane din cadrul acestora, creează o imagine degradată și insalubră, iar pe de altă parte spațiile ocupate de grupurile înstărite, după cum sugerau și Jacqueline Beaujeu-Garnier și Georges Chabot (1971, p. 304), se remarcă printr-o formă „mult mai pretențioasă”, locuințe dispuse ordonat și cu o arhitectura originală, condiții naturale dintre cele mai favorabile, adevărate oaze de verdeață etc.

Calitatea locuirii este o reflectare directă a mecanismelor prin care funcționează disparitățile sociale în general. Gama amplă a studiilor dedicate acestui subiect sugerează două tipuri principale de abordare a calității de locuire având în atenție inegalitățile existente. În primul caz locuirea este analizată prin prisma lipsei

2 Termen apărut în literatura științifică de specialitate anglo-saxonă americană, pătruns ulterior și în cea britanică și care face referire la calitatea vieții și la creșterea standardului de viață prin prisma serviciilor și infrastructurii urbane calitative.

locuințelor subscrisă în sens larg problemelor sociale, respectiv urbane, iar în cel de-al doilea caz ca mecanism prin care ia naștere, respectiv se reproduc inegalitățile sociale.

De regulă, calitatea și lipsa stocului optim de locuințe se raportează la numărul familiilor și al persoanelor dintr-o familie în legătură cu numărul unităților de locuire. Și în acest caz, două aspecte de o importanță covârșitoare rețin atenția: modul de definire a conceptului de familie și/sau gospodărie, altfel spus, standardele de care se ține cont pentru stabilirea pragului minim pentru locuire (sub care o locuință nu este considerată locuibilă), și diferența dintre numărul familiilor și cel al locuințelor care în final să dea numărul celor fără adăpost. În realitate întâlnindu-se gospodării care adăpostesc mai multe familii, în speță, mulți indivizi locuind în gospodării care, potrivit anumitor standarde nu sunt adecvate locuirii (Gyöngyi și László *apud* Zamfir și Stănescu, 2007, p. 315).

Calitatea locuirii nu înseamnă doar inexistența gospodăriilor de o anumită calitate, ci și locuirea ca mecanism de reproducere a inegalităților și neajunsurilor sociale. Conform ciclului dezavantajelor pe care în această situație l-am putea numi drept un cerc vicios al locuirii, standardul și calitatea sunt legate profund de producerea (și reproducerea) inegalităților prin diferite mecanisme ce au ca obiect central locuința. Abordările segregării urbane centrate pe problema calității locuințelor și a costului de întreținere a acestora, țintesc procesele socio-spațiale prin care diferitele categorii sociale au acces la imobile aproximativ identice ca suprafață și calitate, dar la costuri și prețuri diferite. Prin urmare „din cauza efectului discriminativ al pieței imobiliare, există o diferență sesizabilă între prețurile pe care le plătesc membrii diferitelor categorii sociale pentru aceeași locuință. Studii de caz (...) demonstrează că piața locuințelor îi discriminează pe membrii minorităților etnice și rasiale (...) prin efectul NIMBY „not in my backyard”, adică prin tendința de a păstra o distanță socială cât mai mare față de populația (...) de un statut inferior decât majoritatea locuitorilor dintr-un cartier anume.

(...) Se observă tendința grupurilor sociale cu statut superior să monopolizeze locuințele considerate bune. În paralel, membrii grupurilor sociale aflate la baza structurii sociale sunt constrânși să trăiască în condiții inferioare de locuire (...) costurile dobândirii și întreținerii locuinței (...) influențează în mod direct accesul la locuire (affordability), și calitatea locuirii (locuință, dotări, acces la utilități publice, vecinătate). Mai mult, numai o parte a factorilor care determină valoarea locuinței sunt controlați direct de locatar: în preț sunt incluse și valoarea terenului, a infrastructurii și a serviciilor care pot fi accesate în cartier, a prestigiului zonei, a gradului de poluare etc. – aflate în mare parte în afara ariei de influență a locatarului (...) și strâns legate de natura și statutul comunității care populează [acea zonă a orașului]” (Gyöngyi și László *apud* Zamfir și Stănescu, 2007, p. 316).

Spațiile sărace sunt adesea marginalizate, ghetourile ori slum-urile spre exemplu, sunt cele mai grave forme de segregare urbană. Calitatea locuirii la nivel de gospodărie, ori a cartierului în ansamblu atunci când este implicat un spațiu urban mai amplu este de cea mai joasă calitate. În cazul slum-urilor, nivelul minim de locuire despre

care aminteam ceva mai devreme, nici nu poate fi atins; prin urmare nici nu se poate vorbi de calitate, deoarece aceasta ar trebui să se evidențieze prin anumite dotări tehnico-edilitare (clădiri adecvate dotate cu apă curentă, încălzire, canalizare, șosele practicabile, iluminat etc.), precum și printr-o valoare optimă a suprafeței de locuire care să îi revină unei persoane și siguranța individuală în imediata vecinătate a locului de rezidență. Tot acest complex de factori derivați din segregare, care nu este nici pe departe exhaustiv, creionează peisajul sau imaginea de ansamblu a calității locuirii și a cartierului, precum și dificultățile cu care administrația locală se confruntă în gestionarea problemelor de locuire urbană.

4. Oportunitatea socială

Mobilitatea socială a populației urbane în condițiile globalizării presupune un dinamism uman accentuat, uneori chiar destul de alert, în care opțiunile și oportunitățile populației contează foarte tare pentru o viață cât mai „comodă și eficientă”. Natura geografică a mediului urban influențează astfel natura oportunităților de care populația poate să dispună. În definitiv, ceea ce contează este maniera în care omul, locuitor al mediului urban, poate beneficia de oportunitățile pe care orașul – în ansamblul său funcțional – i le oferă, dar și modul de utilizare a facilităților urbane, păstrându-le totodată în stare optimă pentru o perioadă cât mai mare de timp.

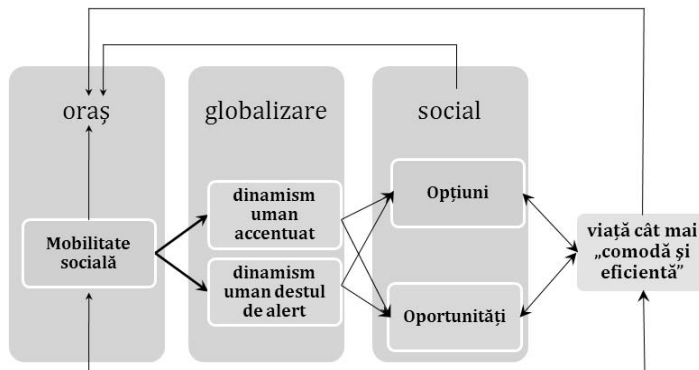

Figura 1: Mecanismul oportunității sociale

Cercetătorul privește prin prisma oportunităților urbane, atât componentele fizice (spațiul urban, ansamblurile rezidențiale, cadrul natural pentru recreere, sistemul și mijloacele de transport etc.), cât și pe cele sociale (educație, angajare, petrecerea timpului liber etc.). Calitatea vieții este influențată decisiv de acest complex de oportunități urbane. Totuși a doua categorie (oportunitățile sociale), pare să dețină primatul, deoarece educația și pregătirea profesională sporesc șansele pentru găsirea unui loc de muncă decent, care poate aduce în perspectivă un venit sporit și un statut socio-economic dorit. Îndeplinind aceste condiții preliminare pe care geografia urbană, mai mult decât cea rurală le oferă, indivizii pot beneficia și de primul complex de oportunități fizice. În mod cert, pe lângă cei expuși mai pot interveni și alți factori

independenți de natura cadrului expus anterior cum ar fi, de exemplu, moștenirea unui stil de viață favorabil. Sau pot interveni anumite probleme care să îngreuneze sau să stopeze tot acest curs evolutiv. Printre acestea se numără și locul de rezidență (proveniență). Un spațiu segregat dintr-un anumit punct de vedere, sărăcia accentuată a familiei și a zonei urbane, pun bariere (Giddens, 2009, p. 845) convulsive în accesarea anumitor oportunități sociale. Printre acestea, oportunitatea obținerii unei educații alese, accesul la școli „bune” și obținerea unui loc de muncă sigur și viabil sunt cel mai des întâlnite obstacole generate de spațiile segregate. Astfel în cele două subsecțiuni care urmează mă voi opri tocmai la analiza efectelor pe care segregarea urbană le are asupra oportunităților educaționale și rezultatelor școlare, precum și pe impactul asupra obținerii unui loc de muncă.

4.1. Oportunitatea educațională și efectele segregării urbane asupra rezultatelor școlare

Într-un studiu realizat în urmă cu aproape 50 de ani de către britanicul Albert Henry Halsey și alți doi colaboratori, dedicat legăturilor dintre educație, economie și societate, se afirma că „educația este un tip de investiție crucial pentru exploatarea tehnologiei moderne” (Halsey, Floud și Anderson, 1961, p. 1), sau după cum extrem de sugestiv observă Michael Pacione „oportunitatea obținerii unei educații alese reprezintă un element cheie pentru avuția umană. Absența acestei oportunități limitează șansele în viață celor care se confruntă cu acest tip de dezavantaj” (Pacione, 2009, p. 365). Pe viitor principala contribuție a educației la dezvoltarea economică trebuie să fie aceea de a crește calitatea competențelor cognitive ale forței de muncă și îmbunătățirea consecutivă a productivității ei marginale. Prin urmare educația ajută la dezvoltarea unei comunități și deschide calea către noi oportunități sociale.

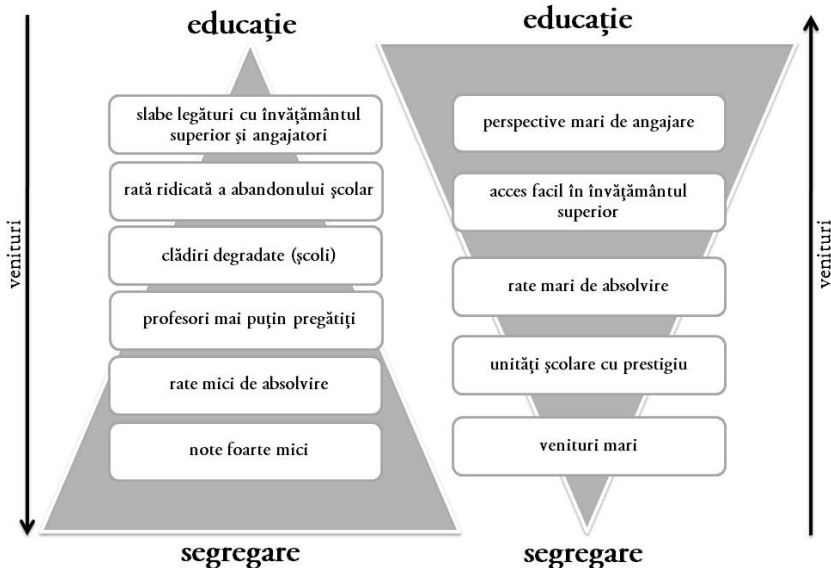

Figura 2: Influența segregării socio-economice asupra oportunităților educaționale

Pentru început, lipsurile structurale generate de segregarea rezidențială și școlară precum și cele instituționale și absența unor oportunități de angajare satisfăcătoare, determină foarte adesea scăderea gradului de școlarizare și pregătire profesională. Totodată, există o strânsă legătură între segregare și concentrarea sărăciei. Școlile publice cu proporții însemnate de romi (cum se întâmplă în cazul anumitor orașe din România) ori minorități rasiale sau etnice (exemplul multor orașe din SUA, Franța etc.) sunt dominate de copii săraci. Există copii săraci și în rândul populației dominante, însă aceștia sunt de regulă răspândiți uniform în spațiu, comparativ cu minoritarii care reprezintă în fapt cauza problemelor care năpăstuesc segregarea educațională.

Motivele pentru care am considerat de o importanță deosebită legătura dintre segregare și oportunitățile educaționale sunt:

- „școlile sunt mult mai mult legate de distanțele și limitele „acceptabile” pentru a înscrie un elev la o școală anume, limite care nu există pentru piața forței de muncă și a locuințelor;
- dimensiunea intergenerațională din sistemul de învățământ este mai ușor de remarcat, deoarece aceasta are drept scop principal pregătirea generațiilor viitoare;
- educația reprezintă o covârșitoare responsabilitate publică; iar
- dezvoltarea politicilor de locuire și programele comunitare ignoră de cele mai multe ori consecințele acțiunilor lor asupra educației, iar acestea pot fi, în cele din urmă, cele mai importante consecințe de segregare pentru anumite familii” (Orfield și McArdle, 2006, p. 21).

În cartierele ocupate de familii cu venituri însemnate, un efect indirect al oportunităților educaționale dat de existența în imediata apropiere a unei școli, presupune anumite avantaje aduse de programele de tip after-school. Pe de altă parte, școlile pot aduce și alte beneficii colaterale rezidenților cum ar fi, de exemplu, un cartier liniștit sau creșterea valorii proprietăților imobiliare din apropierea școlilor bune.

Comparativ cu școlile din spațiile celorlalte clase sociale, școlile segregate din punct de vedere etnic și rasial, ori cele din arealele urbane sărace au o rată a notelor obținute foarte scăzută, un curriculum ceva mai limitat, profesori mai puțin calificați, acces scăzut în ceea ce privește o consiliere academică serioasă, legături slabe cu învățământul superior și angajatori, puțini studenți plasați la cursuri avansate, clădirile în care elevii își desfășoară cursurile sunt mai degradate, și nu în ultimul rând, o rată a abandonului școlar însemnată. Argumentația este întărită și de către Deborah McKoy și Jeffrey Vincent prin studiul *Housing and Education: The Inextricable Link* (*apud Carr și Kutty, 2008, p. 131*), în care autorii arată că manualele școlare sunt vechi și deteriorate, computerele uzate moral, iar celelalte echipamente didactice sunt destul de uzate. Aceste condiții contribuie împreună cu impactul egal al presiunii grupului asupra rezultatelor academice, sporind în același timp criminalitatea și consumul de substanțe interzise. Așadar, concluzionează Williams și Collins, în acest mod se

crează anumite diferențieri sociale care au în fundament abandonul școlar crescut, ratele mici de absolvire, competențele și cunoștințele insuficiente pentru accederea și absolvirea învățământului superior (Williams și Collins, 2001, p. 406) precum și multe alte efecte nedorite.

Pentru țara noastră cel mai bun exemplu este tot cel al capitalei. Astfel, în București se poate constata că în cartierele locuite de populația foarte înstărită (Cotroceni, Primăverii, Pipera etc.) și-au făcut apariția numeroase grădinițe private, școli și licee particulare și mai sus amintitele programe after-school. Numai în cartierul periurban Pipera, pentru pregătirea copiilor la o școală sau grădiniță privată aflată în apropierea spațiului rezidențial, familiile trebuie să plătească între 300 și 700 de euro lunar. O sumă colosală dacă avem în vedere că majoritatea familiilor – considerate ca făcând parte din clasa de mijloc – nu își pot permite să cheltuiască o sumă similară pentru educația copiilor într-un semestru școlar. Adunând sumele ce trebuie plătite de către o familie pentru educația copiilor într-un an școlar putem ajunge la valori de aproximativ 6.000 de euro (nu mai puțin de 24.600 lei). Desigur, calitatea, siguranța și grija arătată copiilor de către instituțiile educaționale de acest gen, sunt la cele mai înalte standarde. Însă prin comparație, în timp ce elevii instituțiilor de învățământ de prestigiu din capitală proveniți din familii bogate învață marketing și se gândesc să studieze în străinătate, copiii din ghetourile bucureștene merg la școală printre munți de gunoai și au ca (posibil!) țel principal evadarea din mizerie (Enache, 2008). Lipsa educației limitează, așa cum am mai afirmat deja, oportunitățile celor care se confruntă cu acest tip de dezavantaj, iar în ghetourile din București trăiesc peste 12.000 de persoane.

4.2. *Impactul asupra oportunității de angajare*

Din moment ce subiectul acestei secțiuni se îngrijește de relația dintre segregare și legăturile sociale, implicarea populației în acest tip de legături poate fi non-spațială. Populația este încorporată în legături sociale care se comportă ca niște conexiuni virtuale ale unui sistem social mai amplu. Legăturile influențează fluxul resurselor și informațiilor înspre și dinspre individ. Astfel, persoanele cu venituri mici pot avea acces limitat la informațiile despre slujbe bune, datorită predispoziției legate de conexiunile sociale care tind să devină omogene și lipsei de resurse sociale care să conducă la o sursă de informare mai diversificată. De obicei, oamenii își găsesc un loc de muncă prin intermediul contactelor personale, metodelor formale sau aplicațiilor directe. Un aspect cheie al acestei rețele sociale în procesul de angajare este legătura dintre îmbunătățirea procesului de angajare și al resurselor sociale (Kleit *apud* Carr și Kutty, 2008, pp. 238-239). Încă, după cum rezumă Mark Granovetter, în unele grupuri socio-spațiale găsirea unui loc de muncă prin intermediul contactelor sociale poate fi cea mai bună opțiune, însă slujbele „pot fi de o proastă calitate raportat la standardele generale, dacă acest lucru este tot ceea ce poate să ofere grupul” (1995, p. 151). Astfel, sărăcia este perpetuată prin lipsa de contacte sociale mai ample și slaba informare, diminuând oportunitatea de angajare.

Angajarea reprezintă un domeniu crucial în monitorizarea efectelor date de dezavantajele economice și sociale care rezultă din factori precum: genul (sexul), vârsta, clasa socială, rasa ori etnia. Studiile despre poziția anumitor grupuri minoritare pe piața muncii au evidențiat anumite modele ale dezavantajelor în termeni de distribuție ocupațională, nivel salarial, discriminare la angajare sau promovare. Administrarea pieței muncii implică o varietate de activități productive ce necesită o specializare mai mult sau mai puțin riguroasă. Prin urmare anumite posturi pot fi ocupate de specialiști, iar altele fac apel la necalificați. În cazul persoanelor care provin din arealele dezavantajate, s-a constatat o slabă ocupare a posturilor care necesită calificare sporită, ci mai degrabă (în proporție covârșitoare), aceștia ocupă posturile pentru necalificați sau slab calificați (Halsall, p. 35,).

Nearmonizarea – conform discriminării de pe piața forței de muncă – dintre educație, pregătirea profesională și oferta de muncă disponibilă pentru persoanele provenite din spațiile urbane excluse, definește relația spațiu – educație – slujbă și dimensiunea oportunităților de angajare. Lanțul dezavantajelor pornește de la mediul familial și spațiul urban de rezidență, trecând prin oportunitățile educaționale și, reflectându-se într-un final, în posibilitatea de a ocupa un loc de muncă sigur. La toate acestea se adaugă discriminarea, care este un factor cheie în ecuația oportunităților de angajare.

Segregarea rezidențială, afirmă Margery Austin Turner în studiul *Residential Segregation and Employment Inequality*, constituie combustibilul care întreține persistența prejudiciului și discriminării într-o varietate de forme (Turner *apud* Carr și Kutty, 2008, pp. 171-172). Astfel, continuă Turner (2008, p. 172), o legătură directă implică modul în care se prezintă o companie anume din punct de vedere al compoziției interne și al portofoliului de clienți pentru angajare. În comunitățile mixte, baza clientelară este mult mai diversă, eliminându-se astfel impulsul managerilor de a discrimina la angajare persoanele care provin din sânul minoritarilor. În acest mod, oportunitățile de angajare ale rezidenților proveniți din cartierele marginalizate pot fi diminuate; aceștia fiind dezavantajați de către angajator din cauza stereotipurilor cu privire la aceste comunități.

Concomitent, oportunitățile de angajare sunt influențate și de percepția greșită conform căreia persoanele adulte, care provin din spațiile urbane marginalizate și care caută un loc de muncă, cu legături sociale slabe și lipsite de o pregătire educațională și profesională solidă, sunt periculoase și înclinare spre furt și înșelătorie. Cu alte cuvinte, legăturile sociale, discriminarea, stereotipurile și diminuarea oportunităților sociale, adâncesc dinamica inegalităților socio-urbane date de segregare. La fel de adevărat este și faptul că, persoanele care nu au șansa să-și găsească o slujbă cât de cât stabilă, vor lucra „cu ziua” sau vor recurge la furt, trafic de droguri, violență, prostituție (Pacione, 2009, p. 505) etc.; totodată, predispoziția spre șantaj electoral – avansat de autoritățile politice urbane – este extrem de accentuată.

5. Efectele asupra comportamentului electoral

Concentrarea în spațiu a lipsei de educație și a pregătirii profesionale pentru o mare parte a populației urbane segregate pe principii economice, în principal, dar și pe principii etnice și rasiale, alături de problemele angajării și cele ale lipsei veniturilor, creează un teren propice pentru un tip aparte de comportament electoral. Trebuie făcută totuși distincție, între maniera de afiliere la un partid/candidat sau altul, din partea grupurilor etnice și rasiale, atunci când acestea sunt discriminate în mod continuu, și comunitățile urbane sărace. În primul caz comportamentul electoral presupune preferințe pentru partidele formate din membrii minorităților și candidații propuși de acestea, iar în al doilea caz, tendința este de manipulare. Prin diferite metode de manipulare cum ar fi oferirea de produse alimentare, obiecte de uz casnic, îmbrăcăminte uneori chiar bani etc., politicienii practic cumpără voturile săracilor, făcându-i pe aceștia să-și schimbe opțiunea de vot.

6. Clasele sociale, delicvența și apariția „culturii străzii” (*ghetoizarea culturii*)

Diferențele sociale date de inegalitatea veniturilor generează anumite clase sociale, cu atât mai mult cu cât procesele și fenomenele sunt accentuate în mediul urban (în special în ariile metropolitane). Cu alte cuvinte, odată cu creșterea numărului de locuitori, populația orașului tinde să se scindeze, iar cea mai frecventă cauză – exceptând etnia și rasa – pare să fie inegalitatea veniturilor. Astfel, apariția claselor sociale pare inevitabilă.

Putem defini clasa drept o grupare mai mare de persoane care împarte aceleași resurse economice și care influențează profund stilul de viață pe care membrii grupului sunt capabili să-l ducă (Giddens, 2009, p. 437). Deținerea unor bogății și ocupația, reprezintă elementele de bază ale diferențelor dintre clase. Ceea ce este foarte interesant conform afirmațiilor lui Anthony Giddens (2009, pp. 437-438), este că spre deosebire de formele trecute de stratificare socială, clasele sociale:

- se înscriu într-un sistem fluid, deoarece acestea nu sunt stabilite prin prevederi legale ori religioase, iar granițele dintre ele nu sunt clare;
- în unele cazuri statutul de membru al unei clase trebuie realizat. Mobilitatea socială este procesul prin care indivizii pot urca sau coborî dintr-o clasă într-alta;
- au în fundament cauze economice. Clasele depind de diferențele economice dintre grupurile de indivizi – posesia inegală a resurselor materiale;
- reprezintă un sistem impersonal de indivizi, fără originalitate. În alte sisteme de stratificare, inegalitățile sunt exprimate încă de la început, iar acestea se bazează pe obligații sau datorii – între sclav și stăpân, sau între clasa inferioară și cea superioară cum este cazul castelor indiene. De pildă, o cauză majoră a diferențelor de clasă o reprezintă inegalitatea remunerării și condițiile de muncă.

Această elucidare a diferențelor dintre formele trecute de stratificare urbană și clasele sociale, ne ajută să înțelegem mai bine care sunt efectele generate de diferitele stiluri de viață aferente fiecărui segment în parte. Concentrarea în spațiu a claselor

sociale are impact direct asupra modului de manifestare a populației. În cazul celor care au o condiție materială superioară concentrarea în spațiu nu creează mari probleme administrației urbane. Însă, atunci când se concentrează în spațiu o populație precară material, apar o serie de probleme, deoarece iau naștere așa-numitele „pungi de sărăcie” care dau naștere formelor spațiale urbane de tipul slum-urilor sau ghetourilor.

6.1. *Comportamentul delincvent*

Stilul de viață din cartierele sărace, creează mari probleme de administrare pentru autoritățile urbane. De pildă, datorită lipsei educației și pregătirii profesionale, șomajului și indolenței – sau *intoleranței muncii* după cum afirma Robert McAuley (Giddens, 2009, p. 505) –, aici se înregistrează cel mai mare număr al actelor de delincvență, traficul de droguri ținând „capul de afiș” în ceea ce privește cultura străzii. Criminalitatea înregistrează de asemenea valori înalte.

Unii cercetători au argumentat că în multe societăți urbane industrializate există legături strânse între comportamentul delincvent și excluziunea socială. După cum afirmă aceștia, departe de obiectivele de incluziune (bazate pe drepturile cetățenilor), există un adevărat trend în societățile urbane moderne cu privire la aceste legături care promovează excluderea anumitor cetățeni prin intermediul unor „aranjamente” mutual acceptate (Young, 1999, pp. 1-29). Altfel spus, afirmă Young (1999, pp. 1-29), segregarea socială dă naștere comunităților sărace în care mulți rezidenți se întorc la comportamentul delincvent pentru a obține ceea ce-și doresc. Ori atunci când aplică pentru a obține o slujbă sau când merg la școală, acești indivizii sunt victime ale stigmatului dat de locul în care trăiesc. În încercarea de a identifica factorii care condiționează comportamentul delincvent, David Farrington și Donald West (1988), într-un studiu amănunțit de aproape 400 de pagini, au observat câteva lucruri interesante:

- deprivarea economică/materială, inclusiv venituri mici, case sărace și experimentarea perioadelor îndelungate de șomaj;
- criminalitatea familială, inclusiv părinți condamnați sau frați delincvenți;
- educația nesatisfăcătoare, părinți fie autoritari, fie prea permisivi; și
- eșecul școlar.

Totuși, chiar și în aceste condiții trebuie evitată sugestia conform căreia comportamentul antisocial este predeterminat de sărăcie și șomaj, nu în ultimul rând datorită calomniei majorității șomerilor care duc o viață normală și care respectă legea.

6.2. *Ghetoizarea culturii urbane*

Cultura străzii ia naștere ca urmare a modului de trai periculos din cartier. Astfel, în arealele urbane unde sărăcia și deprivarea sunt concentrate spațial, șomajul generează frustrarea aspirațiilor, plictiseală și furie, slăbindu-se de pildă moralul indivizilor. În general constrângerea dată de acest tablou urban, creează un teren fertil pentru reproducerea comportamentului delincvent și poate favoriza dezvoltarea unei subculturi marginalizate. Foarte des arealele urbane de acest gen sunt neglijate,

ocolite de politicile publice și de integrare, funcționând în mentalul public ca un areal urban în care „nu trebuie să mergi” datorită gradului ridicat de pericolozitate pe care îl reprezintă. Din punct de vedere al calității vieții lucrurile nu sunt deloc îmbucurătoare. Densitatea populației este foarte mare, iar igiena și starea de sănătate au foarte mult de suferit din cauza gunoierului care persistă pretutindeni, rezultând un stil de viață care se degradează, numit adesea „ghetoizarea culturii urbane”. În București astfel de spații sunt prezente în cartierele Ferentari și Rahova, mai concret arealele de imobile cu patru etaje din zona ghetourilor din Zăbrăuți, Iacob Andrei, Aleea Livezilor și Amurgului, în cuprinsul cărora populația trăiește în garsoniere confort 3.

7. Deșeurile și poluarea mediului urban

Aglomeratiile urbane aduc multe potențiale avantaje și dezavantaje. Concentrarea populației și producției în orașe oferă economiilor de scară posibilitatea de scădere a prețului de producție pentru infrastructură și servicii cum ar fi: alimentare cu apă, sănătate, colectarea deșeurilor, electricitate, canalizare și drumuri asfaltate. Reduce de asemenea costurile pentru serviciile de sănătate, poliție și pompieri și pentru construirea de facilități de tipul școlilor și librăriilor. Concentrarea urbană a proprietarilor de locuințe și întreprinderi înlesnește colectarea taxelor și impozitelor pentru serviciile publice de către autoritățile publice locale (Pacione, 2009, p. 544.) etc.

Inevitabil, însă, toate marile orașe sunt afectate de poluarea mediului din pricina acestei concentrări mari de oameni care au nevoie de alimente, îmbrăcăminte, transport etc. Pentru ca toate acestea, sau cea mai mare parte a lor, după cum afirmam anterior, să poată fi accesibile la prețuri cât mai mici, capacitățile de fabricare a produselor respective tind să se concentreze în interiorul sau în imediata vecinătate a spațiilor urbane. Odată cu apariția unităților de producție și a intensificării traficului apar și problemele legate de poluarea mediului: praf, zgomot, imobile degradate, deșeuri etc.

Intensitatea poluării mediului urban depinde, în fapt, de două elemente esențiale. Pe de o parte de calitatea serviciilor de salubritate și întreținere a infrastructurii urbane, iar pe de altă parte de componența umană a marilor ansambluri rezidențiale. De regulă, cartierele ocupate de persoanele sărace sunt mai mult afectate de prezența deșeurilor, a zgomotului și degradării imobiliare (Figura 3), decât sunt celelalte areale urbane. Și în acest caz lipsa educației în general, și a celei civice în particular, coroborată cu indolența, duc la iresponsabilitate și degradare socio-urbană. În aceste areale deșeurile nu sunt depozitate în spațiile special amenajate, ci sunt lăsate pur și simplu la întâmplare, fără a mai adăuga că adesea rezidenții nu-și plătesc serviciul de colectare. Prin urmare colectarea deșeurilor este deficitară.

Finalmente, depozitarea necorespunzătoare a gunoierilor afectează solul și pânza freatică. În egală măsură, volumul mare și necolectarea corespunzătoare a deșeurilor atrag vectorii care facilitează apariția unor boli (șobolanii, gândacii, țânțarii, muștele etc.), în timp ce spălarea materialului care provine din descompunerea și putrefacția gunoierilor poate contamina sursele de apă. Astfel, de o mare importanță este și remarcă profesorului Michael Pacione care afirmă că, „din moment ce arealele sărace

sunt și cele care sunt și cel mai rău deservite de facilitățile sanitare, deșeurile solide necolectate conțin o cantitate apreciabilă de material fecal ce creează un risc sanitar însemnat, atât pentru copiii care se joacă în spațiile deschise din apropiere, cât și pentru personalul angajat în ridicarea gunoierului” (Pacione, 2009, p. 550).

8. Starea de sănătate a locuitorilor din spațiile segregate

Studiile de geografie medicală și cele care vizează administrarea sanitară, au în vedere incidența spațială a bolilor, morbidității și mortalității, sau modul cum afectează mediul starea de sănătate a populației; organizarea spațială a sistemului de îngrijire sanitară – centre medicale, clinici, spitale și așa mai departe – în strânsă legătură cu distribuția populației (Witherich, Ross și Small, 2001, p. 166). În viziunea unor specialiști (Pacione, 2009, pp. 560-561), problema impusă de starea de sănătate a populației urbane în general, iar a celei segregate și marginalizate în particular, a fost văzută ca o „pedeapsă” pe care orașul o aplică locuitorilor săi.

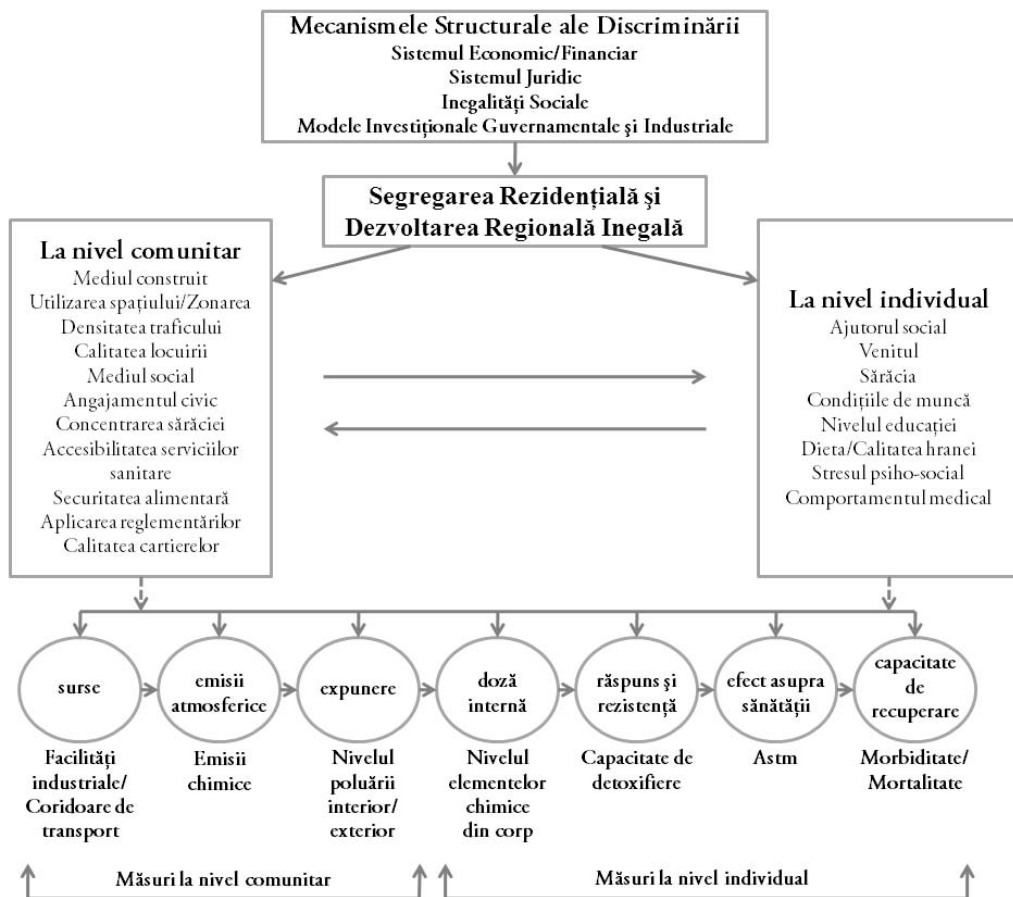

Figura 3: Legătura dintre segregare, sănătatea populației și mediul urban

Sursa: Morello-Frosch și Lopez (2005, p. 10)

La nivel agregat, statisticile sănătății urbane par a arăta în general mai bine decât cele din mediul rural. Acest instantaneu este însă înșelător din moment ce persoanele care domiciliază ilegal în anumite areale urbane nu sunt cuprinse în statisticile oficiale. Mai mult decât atât, afirmă Patricia Hynes, rata îmbolnăvirilor și a mortalității din unele spații urbane (de regulă cele în care sunt concentrați indivizii cu venituri mici și foarte mici), adesea o depășește pe cea din mediul rural (Hynes *apud* Hutchison, 2010, p. 876). Chiar și atunci când aceste așezări sunt incluse în statistici, condițiile de sănătate din spațiile celor cu venituri mici se disting în mod clar de cifrele aferente serviciului sanitar mai bun din arealele urbane ale populației cu venituri ridicate.

De pildă, în urma studiilor amănunțite s-a constatat că particularitățile socio-economice și nivelul segregării diferitelor areale, pot conduce la variații dramatice în ceea ce privește factorii comportamentului sănătos sau nesănătos. Prin urmare persoanele cu venituri mici din arealele segregate au un consum alimentar sărac, nesănătos, bazat de multe ori pe foarte puține calorii. Șomajul și problemele cotidiene împing anumiți indivizi spre alcoolism, tutun și consum de droguri, factori care agravează și mai tare starea de sănătate. Nivelul dotării gospodăriilor suferă din cauza lipsei ventilației, astfel aerul din încăperile, uneori supraaglomerate, devine greu de respirat (Figura 3). După cum arătam în secțiunea Deșeurile și poluarea mediului urban, prezența în apropiere a volumului mare de deșeuri poate avea consecințe directe asupra sănătății, deoarece deșeurile solide necolectate conțin o cantitate apreciabilă de material fecal ce creează un risc sanitar însemnat pentru locuitori; în egală măsură, gunoaiele mijlocesc apariția bolilor și contaminatează sursele de apă.

Lipsa spațiilor verzi, a activității de petrecere a timpului liber, decăderea morală și stresul cotidian, lasă de asemenea urme adânci în starea de sănătate a populației, materializată uneori prin grave devieri de comportament. Eprubeta urbană înregistrează foarte multe tipuri de deviație sociale catalogate drept boli psihice extrem de grave și periculoase pentru restul societății.

Cercetătorii au identificat statutul socio-economic drept principalul factor al inegalităților sociale în sănătate. În fapt, William Cockerham argumenta că „prin intermediul statutului socio-economic se poate identifica cel mai bine starea de sănătate, cauzele bolilor și longevitatea” (2007, p. 75). Indivizii aflați în poziții socio-economice favorabile sunt în medie mai sănătoși, mai înalți și mai puternici, trăind mai mult decât cei aflați la baza ierarhiei sociale din punct de vedere financiar. Cu toate acestea, cei din sistemul de sănătate și practicienii, nu au acordat suficient de multă atenție cauzelor care provoacă disparități socio-economice. Aproape toate efectele care iau naștere în urma procesului de segregare urbană, mijlocesc, sau altfel spus, acționează ca niște cauze de o importanță covârșitoare pentru starea de sănătate a populației. Dintre acestea, următoarele elemente fiind cele mai importante:

- oportunitățile educaționale;
- oportunitățile de angajare;
- nivelul veniturilor;
- efectul spațiului urban; și
- comportamentul cu privire la sănătate etc.

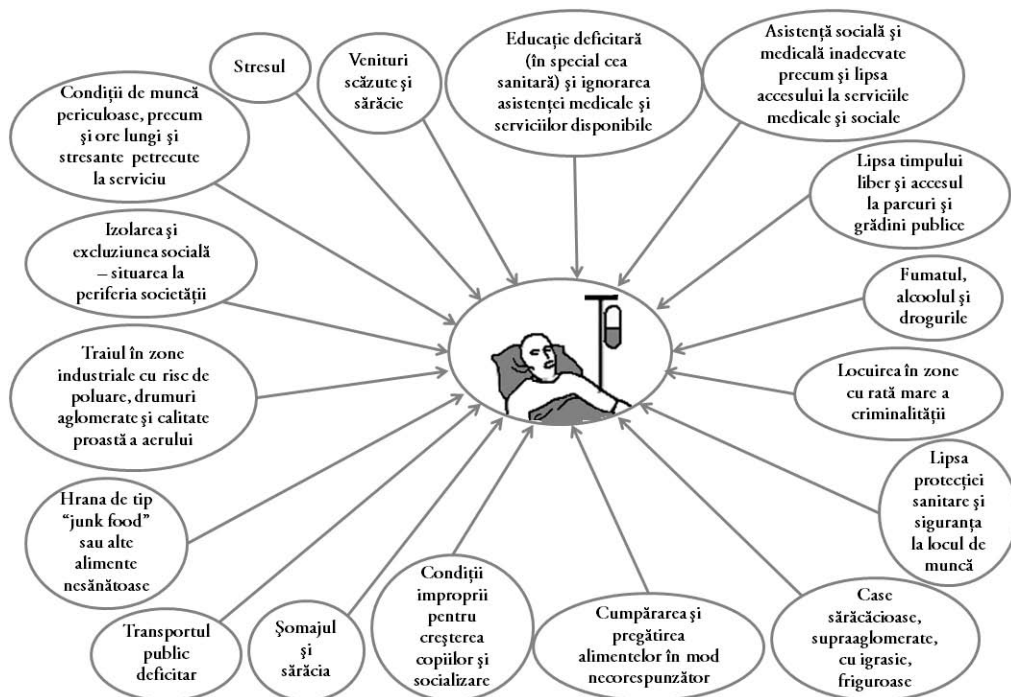

Figura 4: Influențele culturale și materiale asupra stării de sănătate

Sursa: Brown (2005, p. 410)

În același timp unele dintre cele mai importante inegalități (date de segregarea urbană) în privința stării de sănătate au fost rezumate în studiul *Our Unequal, Unhealthy Nation*, apărut în numărul 9 al *Sociology Review* din anul 1999 de către Browne și Bottril (Giddens, 2009, p. 409), astfel:

- muncitorii „cu brațele” sau necalificații din cel mai jos spectru ocupațional sunt de două ori mai predispuși la deces înainte de a se pensiona, comparativ cu cei ce ocupă slujbe mai bune;
- familiile persoanelor necalificate, sunt de două ori mai predispuse la aducerea pe lume a copiilor morți, sau la pericolul ca aceștia să decedeze în primii ani de viață, comparativ cu acele familii cu venituri mari;
- un individ născut într-o clasă socială bogată, este posibil să trăiască în medie cu șapte ani mai mult decât cel născut într-o familie aparținând claselor sărace;
- persoanele din „clasele de muncitori” își vizitează medicii mai des decât cei bogați din pricina proastei alimentații;
- discrepanțele stării de sănătate care apar ca urmare a inegalității veniturilor sunt chiar mai pronunțate pe termen lung în rândul șomerilor; angajații tind să trăiască mai mult decât cei fără loc de muncă; și
- bolile de lungă durată se întâlnesc, în proporție de 50% la persoanele sărace și marginalizate.

9. Concluzii

Dacă orașul se degradează fizic sub presiunea timpului și a lipsei resurselor financiare pentru renovare/reînnoire, comunitatea urbană segregată suferă din cauza mediului degradat; starea de sănătate este destul de precară, oportunitățile sociale sunt limitate sau chiar inexistente în unele cazuri. Nu de puține ori efectele coroborate au chiar o dimensiune economică urbană. Aducând laolaltă cauzele și efectele segregării urbane, nu putem să nu observăm – cu excepția, poate, a spațiilor ocupate de privilegiații urbani –, că acest proces urban este extrem de complex datorită reinsertiei structurale de ordin geografic și social.

Cu alte cuvinte, populațiile segregate dintr-un anumit spațiu urban, ca urmare a mediului inadecvat locuirii și a percepției exterioare negative, ce se răsfrâng în mod continuu asupra lor, datorită lipsei oportunităților de angajare, a serviciilor sociale inadecvate, a calității slabe a locuințelor, precum și a nivelului economic de piață foarte mic al proprietăților lor imobiliare, în raport cu locuințele de același tip din alte areale urbane, sunt condamnate să trăiască în interiorul unui circuit urban al dezavantajelor. Totodată, atunci când aplică pentru a obține o slujbă sau când merg la școală, indivizii din aceste spații urbane sunt victime ale stigmatului dat de locul în care trăiesc.

Experiențele analizate în diferite orașe la nivel mondial și prezentate într-o oarecare măsură în studiul de față, pot reprezenta un bun șablon pe baza căruia autoritățile urbane din țara noastră să poată lua măsuri în privința diminuării efectelor nedorite ale segregării urbane. Cu cât avansează procesul de segregare, cu atât mai mult se accentuează și se radicalizează spațiile afectate. Totodată, populațiile afectate se măresc fapt care încetinește destul de tare parcursul luării deciziilor. Nu este mai puțin adevărat că odată ancorat în oraș, procesul de segregare generează efecte dintre cele mai neașteptate care costă autoritățile urbane importante resurse financiare în privința diminuării efectelor. Adesea politicile publice aplicate aduc rezultate ne semnificative, însă absorb capitaluri economice uriașe.

Prin urmare, concluzia de bază a studiului ar putea suna în felul următor: dacă cele mai importante efecte ale segregării urbane sunt aproape identice oriunde în lume, atunci cunoașterea și identificarea lor la nivel local – în condițiile în care procesul a căpătat amploare odată cu democratizarea națională – ar putea fi cea mai bună soluție pentru înghețarea și încercarea diminuării procesului „încă din fașă”. Astfel, costurile implicate în politicile derulate de către autoritățile urbane vor fi mult diminuate iar în viitor își vor putea arăta viabilitatea.

Bibliografie:

1. Beaujeu-Garnier, J. și Chabot, G., *Geografia urbană*, București: Editura Științifică, 1971.
2. Cockerham, W., *Social Causes of Health and Disease*, Cambridge: Polity Press, 2007.
3. Enache, B., *Școlile capitalei între elită și ghetou*, 22 Octombrie, [Online] disponibil la adresa <http://stiri.rol.ro/Scolile-Capitalei-intre-elita-si-ghetou-155551.html>, accesat la data de 9 martie 2011.

4. Farrington, D. și West, D., „Cambridge Study in Delinquent Development [Great Britain], 1961-1981”, *Inter-university Consortium for Political and Social Research (ICPSR)*, Cambridge Institute of Criminology, 1988, [Online] disponibil la adresa http://www.library.carleton.ca/ssdata/surveys/doc/pdf_files/csdd-uk-61-81-cbk.pdf, accesat la data 16 august 2010.
5. Giddens, A., *Sociology*, ediția a 6-a, Cambridge: Polity Press, 2009.
6. Granovetter, M., *Getting a Job: A Study of Contacts and Careers*, Chicago: University of Chicago Press, 1995.
7. Gyöngyi, P. și László, P., „Inegalități de locuire”, în Zamfir, C. și Stănescu, S. (editori), *Enciclopedia dezvoltării sociale*, București: Polirom, 2007.
8. Halsall, J., „English Muslims and the Debates in Segregation. The Future of the Multicultural Built Environment”, [Online] disponibil la adresa <http://www.edgehill.ac.uk/gber/pdf/vol6/issue2/Article3.pdf>, accesat la data 15 august 2010.
9. Halsey, A.H., Floud, J. și Anderson, A., *Education, Economy, and Society: A Reader in the Sociology of Education*, New York: Free Press of Glencoe, 1961.
10. Hynes, P., „Urban Health”, în Hutchison, R. (ed.), *Encyclopedia of Urban Studies*, London: Sage, 2010, pp. 876-879.
11. Kleit, R.G., „Neighborhood Segregation, Personal Networks, and Access to Social Resources”, în Carr, J. și Kutty, N. (editori), *Segregation. The Rising Costs for America*, New York: Routledge, 2008, pp. 237-260.
12. Knox, H.M., „Religious Segregation in the Schools of Northern Ireland”, 1973, *British Journal of Educational Studies*, vol. 21, nr. 3, pp. 307-312.
13. Knox, P., *The United States – A Contemporary Human Geography*, Essex: Longman Scientific & Technical, 1988.
14. Knox, P. și Stephen, P., *Urban Social Geography: An Introduction*, New York: Pearson Education, 2006.
15. Lees, L., *The Emancipatory City?: Paradoxes and Possibilities*, London: Sage, 2004.
16. Lefebvre, H., *The Urban Revolution*, Minneapolis: University of Minnesota Press, 2003.
17. Lemon, A. și Williams, O., *Apartheid: A Geography of Separation*, Hampshire: Gower, 1985.
18. McKoy, D. și Vincent, J., „Housing and Education: The Inextricable Link”, în Carr, J. și Kutty, N. (editori), *Segregation. The Rising Costs for America*, New York: Routledge, 2008, pp. 125-150.
19. Mihăilescu, V., *Evoluția geografică a unui oraș – București*, București: Paidea, 2003.
20. Mustered, S. și Ostendorf, W., *Urban Segregation and the Welfare State: Inequality and Exclusion in Western Cities*, London: Routledge, 1998.
21. Orfield, G. și McArdle, N., „The Vicious Cycle: Segregated Housing, Schools and Intergenerational Inequality”, Joint Center for Housing Studies, Harvard University, August, 2006, [Online] disponibil la adresa http://www.jchs.harvard.edu/publications/communitydevelopment/w06-4_orfield.pdf, accesat la data de 19 martie 2010.

22. Pacione, M., *Urban Geography: A Global Perspective*, ediția a 3-a, London: Routledge, 2009.
23. Pacione, M., *Progress in Urban Geography*, London: Croom Helm, 1983.
24. Sabatini, F., „The Social Spatial Segregation in the Cities of Latin America”, Inter-American Development Bank, Sustainable Development Department, 2006, [Online] disponibil la adresa <http://idbdocs.iadb.org/wsdocs/getdocument.aspx?docnum=1481606>, accesat la data de 19 august 2010.
25. Turner, M.A., „Residential Segregation and Employment Inequality”, în Carr, J. și Kutty, N. (editori), *Segregation. The Rising Costs for America*, New York: Routledge, 2008, pp. 151-196.
26. Williams, D. și Collins, C., „Racial Residential Segregation: A Fundamental Cause of Racial Disparities in Health”, 2001, *Public Health Reports*, September/October, vol. 116, pp. 404-416.
27. Witherich, M., Ross, S. și Small, J., *A Modern Dictionary of Geography*, ediția a 4-a, London: Arnold, 2001.
28. Young, J., *The Exclusive Society: Social Exclusion, Crime and Difference in Late Modernity*, London: Sage, 1999.